

18.07.2022

EU og USA opruster i kampen om indflydelse på det afrikanske kontinent

Med EU's Global Gateway og G7's Partnership for Global Infrastructure and Investment mobiliserer Vesten nu den private sektor for at tage kampen op med Kinas øgede indflydelse i Afrika.

Skrevet af

Svend Roed Nielsen

📞 +45 25 26 75 23

✉️ srn@thinkeuropa.dk

Rasmus Egmont Foss

📞 +4561106288

✉️ rasmus@thinkeuropa.dk

Hovedkonklusioner

- Europa og USA har traditionelt stået stærkt i Afrika både økonomisk og politisk, men over det seneste årti er Kina blevet en betydelig konkurrent. Vestlige lande forsøger nu at genvinde deres stærke position med nye økonomiske initiativer, der indebærer øgede investeringer og samhandel, særligt via et større fokus på den private sektor.
- Kinas lån til afrikanske lande er faldende ligesom stormagtens generelle status på kontinentet. Det er sket, efter modtagerlande i flere tilfælde er blevet dybt forgældede på grund af aggressiv kinesisk långivning. Dog nyder Kina godt af mange afrikanske landes generelle skepsis over for vestlige stater - ofte tidligere kolonimagter - der i modsætning til Kina stiller paternalistiske krav og til tider svigter sine løfter om økonomisk bistand.
- EU er fortsat Afrikas største handelspartner. Mange afrikanske lande er stadig afhængige af råstofeksport til vestlige lande og nu til Kina, men med den nye regionale frihandelsaftale AfCFTA forsøger den Afrikanske Union nu at øge den interne handel på kontinentet. Det kan også gøre det nemmere for EU at indgå en fælles aftale med hele unionen.
- De vestlige lande kan på mange områder tilbyde afrikanske lande bedre bistand og økonomisk samarbejde, men det kræver en strategisk indsats for at modvirke Kinas indflydelse. Kampen om økonomisk og politisk indflydelse bliver lang og udfordrende, og EU har en særlig interesse i at opbygge et tæt samarbejde med det nærtliggende afrikanske kontinent, hvor nye kriser kan resultere i massemigration.

1. Nye investeringsprogrammer fra EU, USA og G7

Efter et årti, hvor Kina støt har øget sin indflydelse i Afrika, er USA og EU nu igen begyndt at vise større strategisk interesse for det afrikanske kontinent med to nye initiativer indenfor det seneste år.

I december 2021 præsenterede EU's ledere et storstilet investeringsprogram på 300 milliarder euro over fem år med titlen 'Global Gateway' – Unionens modstykke til Kinas 'Belt and Road Initiative' (BRI). Ved EU-Afrika-topmødet i februar kaldte præsidenten for Det Europæiske Råd, Charles Michel, det for "en ny alliance mellem Afrika og Europa", og Emmanuel Macron udråbte det til en "New Deal med Afrika."

Alene i Afrika indebærer planen investeringer for 150 milliarder euro over de næste fem år.[1](#)

Europa har en stærk interesse i at begrænse antallet af migranter og bidrage til at skabe forudsætningerne for en sund økonomi i nabokontinentet mod syd. Men de nye løfter blev køligt modtaget, både af afrikanske iagttagere i Europa og på det afrikanske kontinent.[2](#)

De 300 milliarder euro lyder af meget, men "genbruger" reelt mange midler i ny forklædning. Selvom Global Gateway også afsætter visse nye bistandsmidler, er det i høj grad et forsøg på at skabe en fælles betegnelse for de mange forskellige indsatser under EU's kappe, herunder midler fra Den Europæiske Investeringsbank (EIB), udviklingsbistand fra EU's budget samt fra medlemslandenes bilaterale bistandsprogrammer.[3](#)

26. juni mødtes G7-leaderne til topmøde i tyske Schloss Elmau, og her annoncerede de en endnu større pengepakke. 600 milliarder dollar over fem år vil USA, Tyskland, Frankrig, Italien, Japan, UK og Canada dedikere til et nyt globalt 'Partnership for Global Infrastructure and Investment' (PGII), heraf en tredjedel fra amerikanerne selv. De går til investeringer i infrastruktur i lav- og middelindkomstslande med særligt fokus på klima, energisikkerhed, sundhed og digitale teknologier.

Den nye plan vil især rejse penge fra private investorer frem for at suge fra statskasserne. "Vi vil mobilisere den private sektor for at sikre hurtig handling," udtalte G7-leaderne i deres commune efter mødet.[4](#) Eller som Præsident Joe Biden sagde om PGII: "Det her er ikke bistand eller velgørenhed. Det er en investering, som vil give et udbytte for alle."[5](#)

Initiativet fra G7 kommer oven på amerikanske løfter om en ny strategi med navnet 'Prosper Africa'. Ved præsentationen i november 2021 gjorde udenrigsminister Anthony Blinken det klart, at tiltaget retter sig mod den private sektor og søger at fremme samhandelen mellem de to kontinenter samt øge de direkte erhvervsinvesteringer, bl.a. gennem opbygning af et bedre erhvervsklima i de afrikanske lande. Programmet involverer en lang række ministerier på amerikansk side med USAID som én af de vigtigste aktører, der gennem "USAID trade and investment program" netop søger at anvende bistandsmidlerne mere målrettet den private sektor.[6](#)

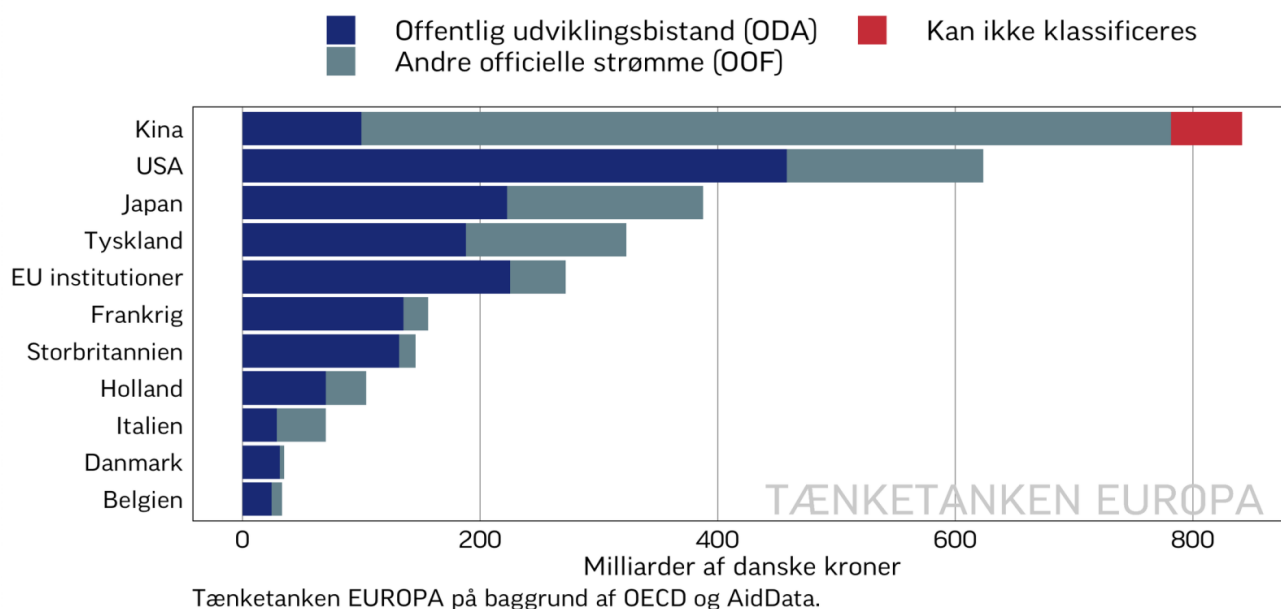
Flere midler fra Vesten til Afrika sker på baggrund af et faldende engagement fra det kinesiske BRI-program, der med lån og investeringer har finansieret store udenlandske infrastruktur- og produktionsprojekter, som er afgørende for Kinas egen forsyning og samhandel. Men også Kinas ledere barsler i disse uger med nye tiltag, hvis omfang endnu er ukendt. Ved FN-topmødet i september sidste år løftede Xi Jinping sløret for sit nyeste tiltag med navnet 'Global Development Initiative' (GDI), der angiveligt vil få høj prioritet for styret. Indtil videre har omkring 100 lande vist støtte til projektet, og heraf har majoriteten tilsluttet sig gruppen 'Friends of the GDI'. De konkrete detaljer ventes at blive offentliggjort i de kommende måneder og vil formentlig rette sig mod at hjælpe lande med at nå FN's Sustainable Development Goals.[7](#)

Over de seneste år er Kina med afstand det land, der har ydet mest udviklingsfinansiering til Afrika.

Figur 1. Kinas førsteplads i udviklingsfinansiering i Afrika skyldes store lån

Det meste af Kinas finansiering til udlandet er ikke officiel udviklingsbistand

Total sum af udviklingsfinansiering mellem 2000 og 2017 målt i milliarder af 2017-DK kroner. Klassifikationer er per OECD definitioner.

Men billedet er ved at ændre sig nu. I de kommende afsnit vil dette notat udlægge konteksten for den accelererende konkurrence for indflydelse i Afrika – først med et kig på kontinentets økonomiske situation, så med data om Kinas investeringer, derefter en analyse af Afrikas handelssituation og sidst en analyse af stormagternes indflydelse.

2. Et Afrika med nye udfordringer

Mange afrikanske lande står i 2022 over for en række nye udfordringer af alvorligt omfang. Der er store økonomiske og menneskelige eftervirkninger fra COVID-19, og fortsat er en ringe andel af landes befolkninger vaccineret, hvorfor der er en betydelig sårbarhed over for ny smitte.⁸ En række afrikanske lande er tilmed plaget af den globale fødevarekrise, der – i kølvandet på høje energipriser og krigen i Ukraine – medfører mangel på korn og stigende priser på en bred skare af fødevarer.

Ukrainekrigen har også ført til massive prisstigninger på energi, kunstgødning og flere råvarer, hvilket skaber forsyningsproblemer for de afrikanske lande, som er

afhængige af at importere disse produkter. Det er netop disse emner, som er hovedtemaerne for Sydafrika i G20-samarbejdet.

Hertil kommer de tiltagende negative konsekvenser af klimaforandringer, som fører til tørke og mindsker produktionen af fødevarer. Afrikas Horn er i år ramt af den værste tørke i årevis, og Etiopien står nu øverst på listen hos Verdensbanken over lande med akut behov for hjælp til at modstå madmangel.⁹ Samtidig skaber klimakrisen et behov for investeringer i omstillingen til grønnere energi.

Disse nye problemer kommer oveni flere af de velkendte, herunder udbredt fattigdom kombineret med en høj befolkningsvækst, der nu er den højeste blandt alle verdens regioner (som vist i figuren herunder). Særligt vil befolkningstilvæksten være høj i lande som Nigeria, Egypten, DRC Congo, Etiopien samt Tanzania.

Figur 2. Befolkningstilvækst

Verdens befolkning frem mod 2100

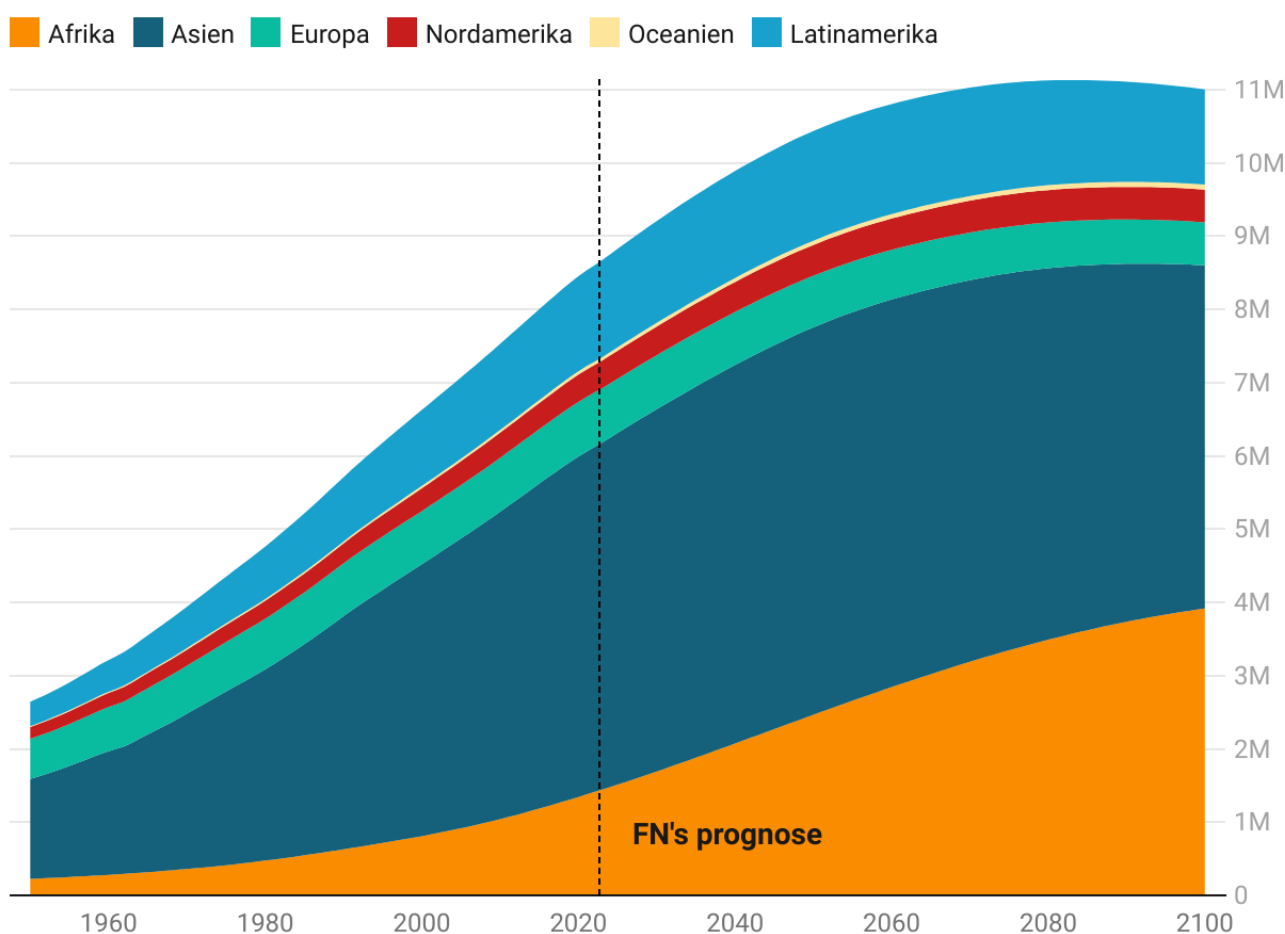
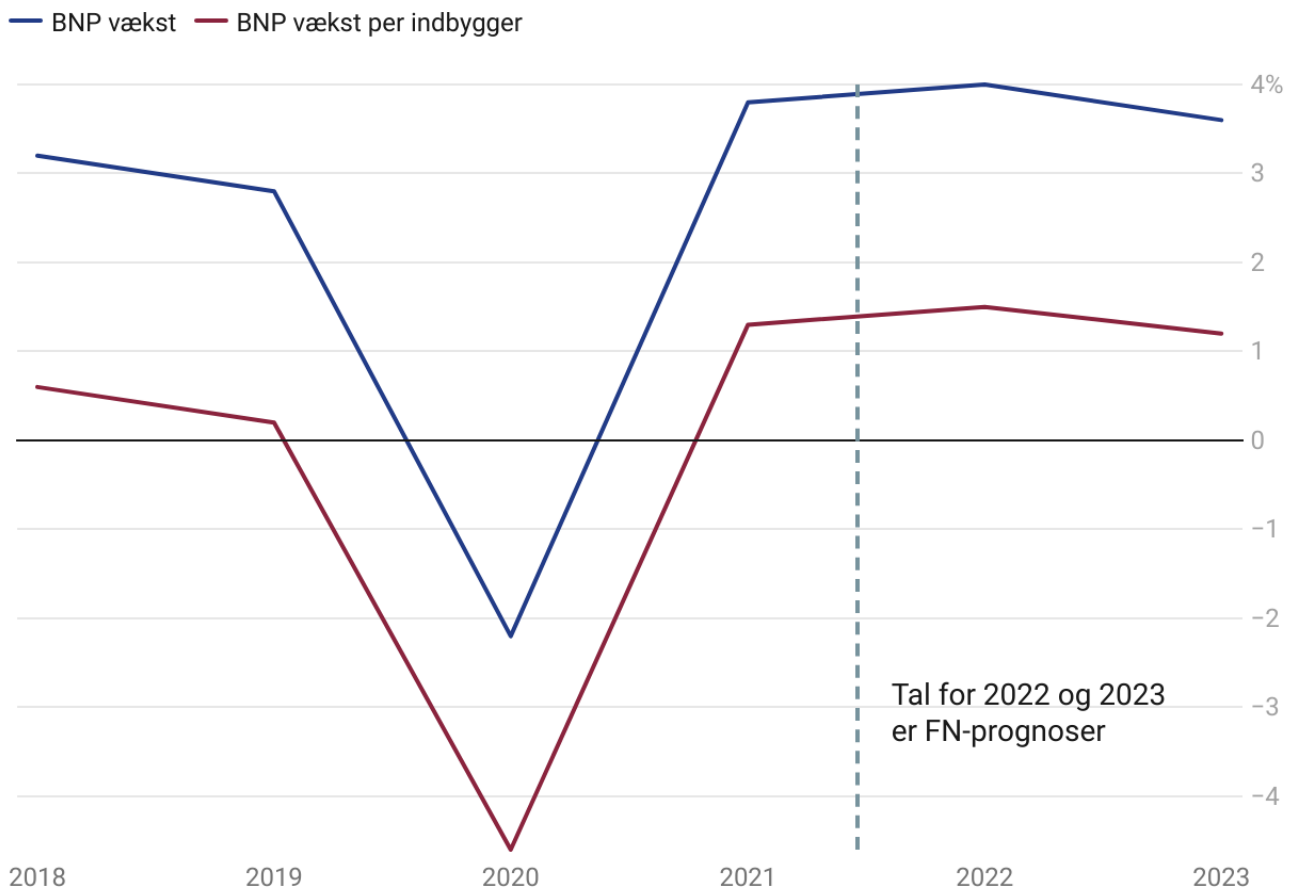

Chart: Tænk tanken EUROPA • Source: UN World Population Prospect 2022 • Created with Datawrapper

På grund af COVID-19 og Ukrainekrigen forventer African Development Bank samlet set, at kontinentets reelle BNP-vækst vil falde med op til 2,8 procentpoint fra 2021 til i år, og det vil således tage længere end ventet at komme sig ovenpå minusvæksten i 2020.¹⁰ I følgende figur er FN's vækstprognoser fra før krigens start.

Figur 3. Forventet BNP-vækst i Afrika efter coronakrisen

Prognoser for BNP-vækst i Afrika

Grafik: Tænk tanken EUROPA • Kilde: https://www.un.org/development/desa/dpad/wp-content/uploads/sites/45/WESP2022_CH3_AFR.pdf • Lavet med Datawrapper

Her vil der være tale om en meget uens økonomisk vækst i de kommende år, da lande med stor råvareproduktion kan forvente gevinster som følge af høje prisstigninger på deres eksport, mens andre lande må betale for de markant højere priser på energi og fødevarer.

2.1 Udenlandske Direkte Investeringer (FDI) er afgørende for Afrikas økonomiske

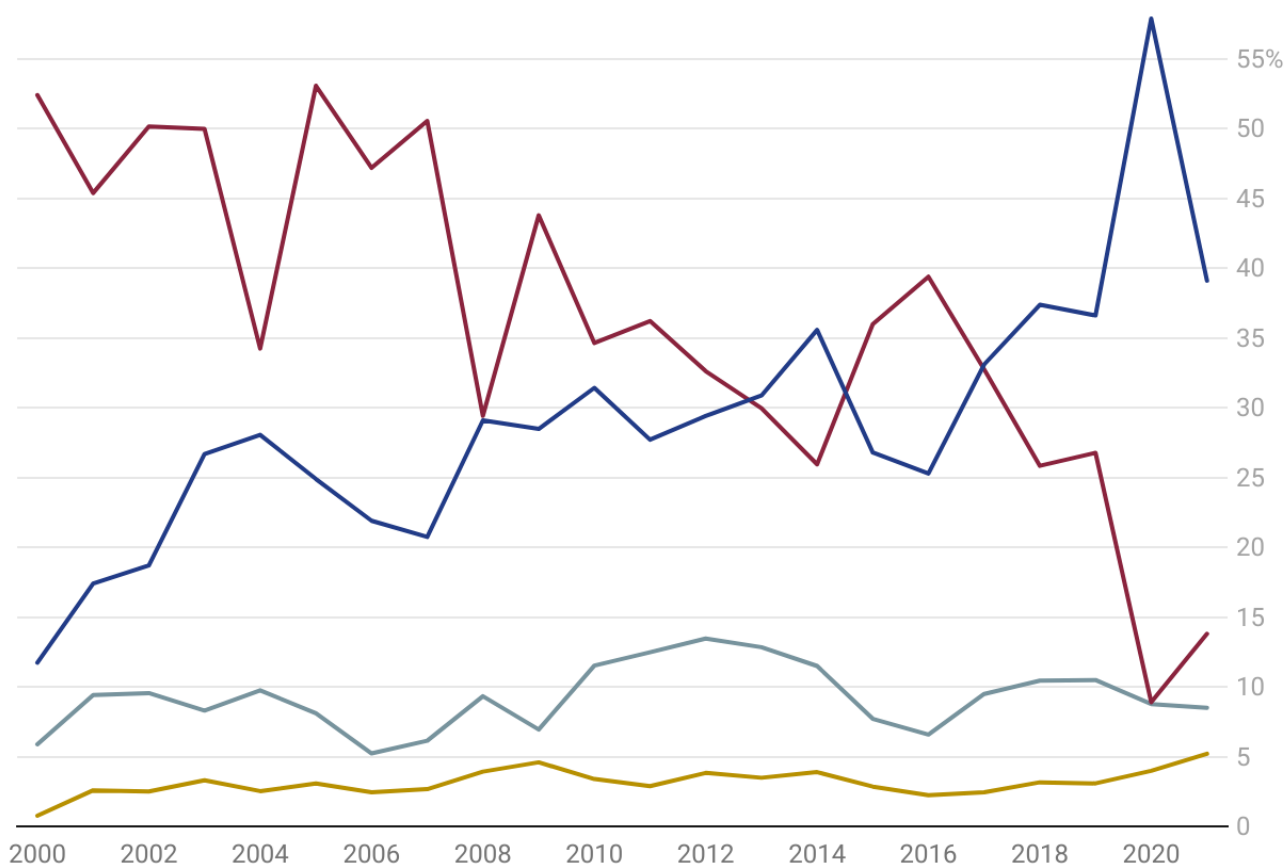
udvikling

Afrika modtager langt mindre FDI end andre regioner - i 2022 blot 5,2% af verdens samlede FDI sammenlignet mod 39,1% for Asien og 8,5% for Latinamerika.^{[11](#)} Det er stadig begrænset i forhold til kontinentets befolkningstal og behov, men dog relativt højt i forhold til økonomiens størrelse.^{[12](#)}

Figur 4. FDI per region

Regioners andel af globale FDI (indgående) 2000-2021

— Afrika — Latinamerika — Asien — Europa

Grafik: Tænkertanken EUROPA • Kilde: UNCTAD • Lavet med Datawrapper

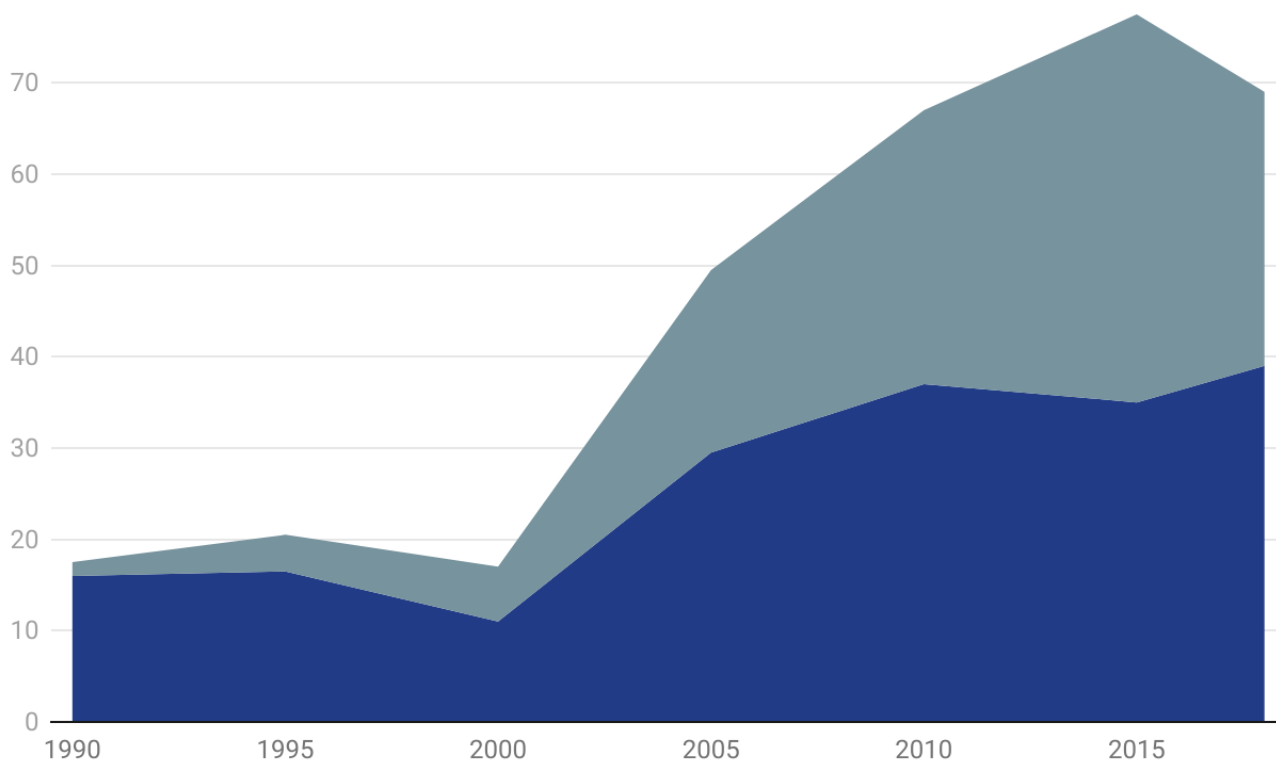
De afrikanske lande syd for Sahara har i de seneste år modtaget nogenlunde samme kapital fra FDI som fra udviklingsbistand. FDI er derfor et helt afgørende element i kapitaltilførsel til Afrika.

Figur 5. Udvikling i bistand og FDI (netto)

Kapitaltilførsel til Afrika syd for Sahara (SSA)

Millarder USD

■ Bistand ■ FDI (net)

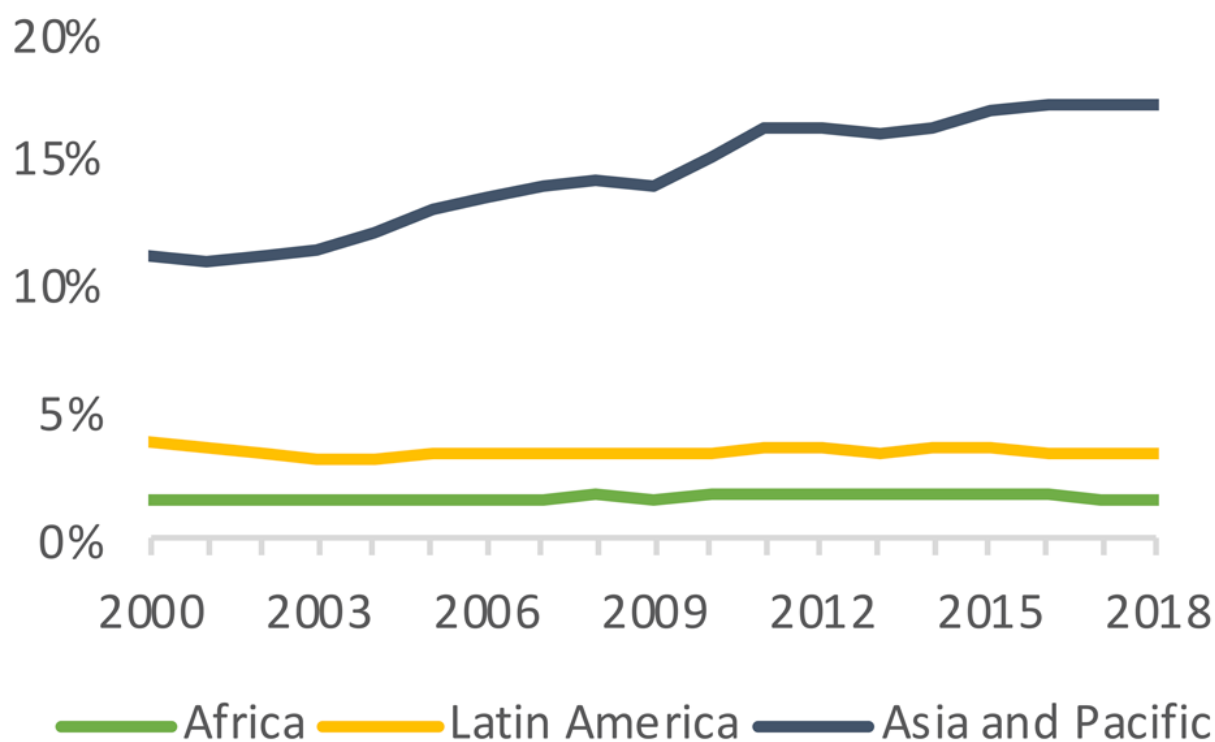
Grafik: Tænkertanken EUROPA • Kilde: NYU Stern:

https://www.stern.nyu.edu/sites/default/files/assets/documents/Sebastian%20Stocker%20Thesis_NYUNY_Honors%202020

• Lavet med Datawrapper

Manglen på massive FDI betyder, at Afrika endnu ikke er blevet en central deltager i de globale forsyningskæder som de asiatiske lande. Kontinent har dermed tabt mulig vækst, beskæftigelse og teknologisk udvikling.

Figur 6. Andel af globale værdikæder¹³

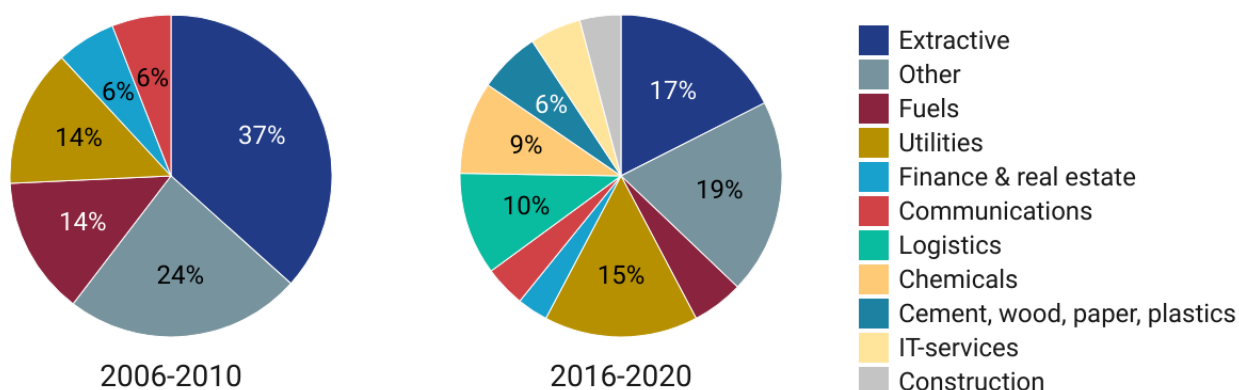

© Verdensbanken

Udenlandske investeringer i Afrika har længe været rettet mod få bestemte sektorer, men det seneste årti har billedet ændret sig - fra en dominans af råvaresektoren til et mere diversificeret investeringsbillede.

Figur 7. Udviklingen i sektorfordeling for samlede FDI til Afrika

Afrikas indgående FDI per sektor

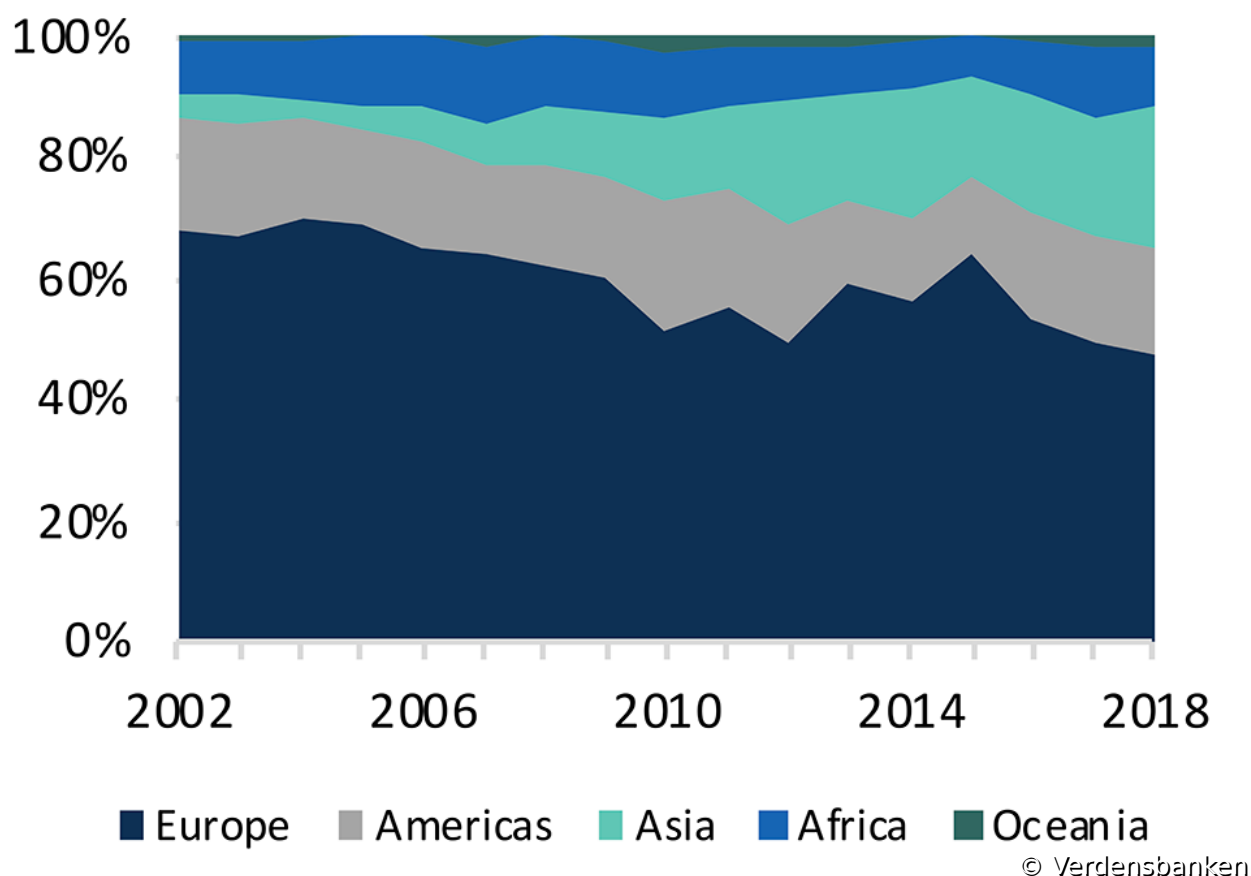

Grafik: Tænketanken EUROPA • Kilde: Verdensbanken • Lavet med Datawrapper

Netop den meget begrænsede tilførsel af FDI til det afrikanske kontinent har gjort det muligt for Kina at få en pæn og stigende andel af disse investeringer. Især for enkelte råvareproducerende lande har Kina tilkæmpet sig en markant høj andel og dermed indgydt frygt hos EU og USA for at blive udmanøvreret økonomisk og politisk i disse lande, men også i andre afrikanske lande på sigt.

EU har i mange år været den største leverandør af FDI til Afrika og sidder forsat på den største andel af eksisterende FDI, som vist i figuren nedenfor. Kina har imidlertid øget sine FDI til Afrika de seneste årtier, og USA - der tidligere var det enkelte land med den største FDI til Afrika - blev i 2013 overhalet af Kina, som siden har holdt førerpositionen.¹⁴

Figur 8. Andelen af de globale FDI (beholdning) i Afrika¹⁵

2.2 Kinas satsning i Afrika

I EU og USA kan man drage en klar linje mellem FDI og långivning, men det er ikke i samme grad muligt for Kina. Her er staten langt mere involveret i både FDI og

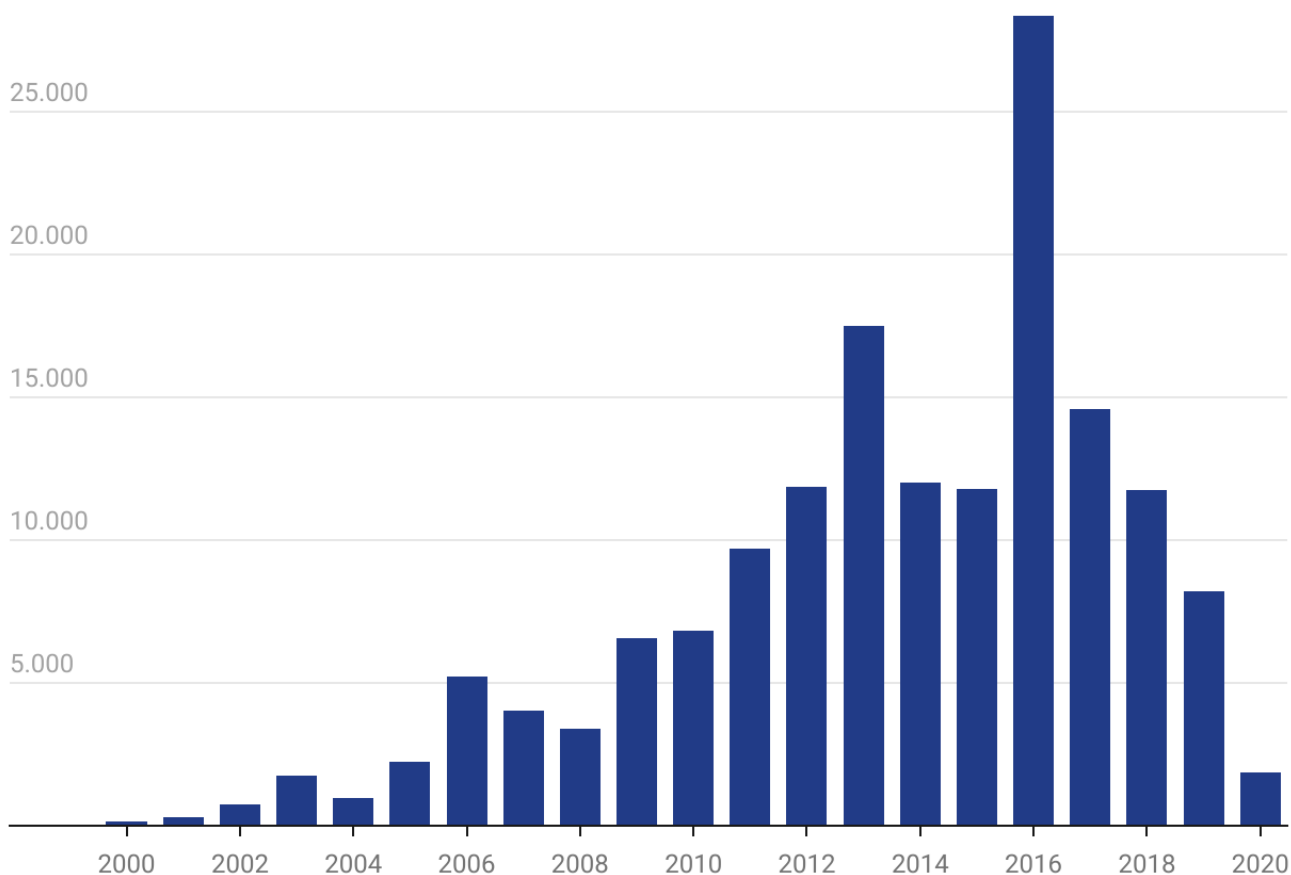
långivning, der ofte går til de samme projekter. Især er Kinas store statslige udviklingsbanker långiverne til projekter i de afrikanske lande.

Kinesiske lån til en række afrikanske lande har været betydelig inden for det seneste årti – i mange år højere end Verdenbankens.¹⁶ Den aggressive långivning har betydet, at flere lande har fået stor gæld til Kina, særligt Angola, Etiopien og Zambia.¹⁷ Gælden er ofte svær at betale tilbage og forstærker i visse tilfælde afrikanske landes økonomiske problemer, især efter coronakrisen og Ukrainekrigen. Det har resulteret i, at Kina har reduceret långivningen kraftigt over de seneste år, som vist herunder.

Figur 9. Kina holder igen med lån

Kinesiske lån til Afrika

Milliarder US dollar

Grafik: Tænkertanken EUROPA • Kilde: Boston University Global Development Policy Center. 2022 • Lavet med Datawrapper

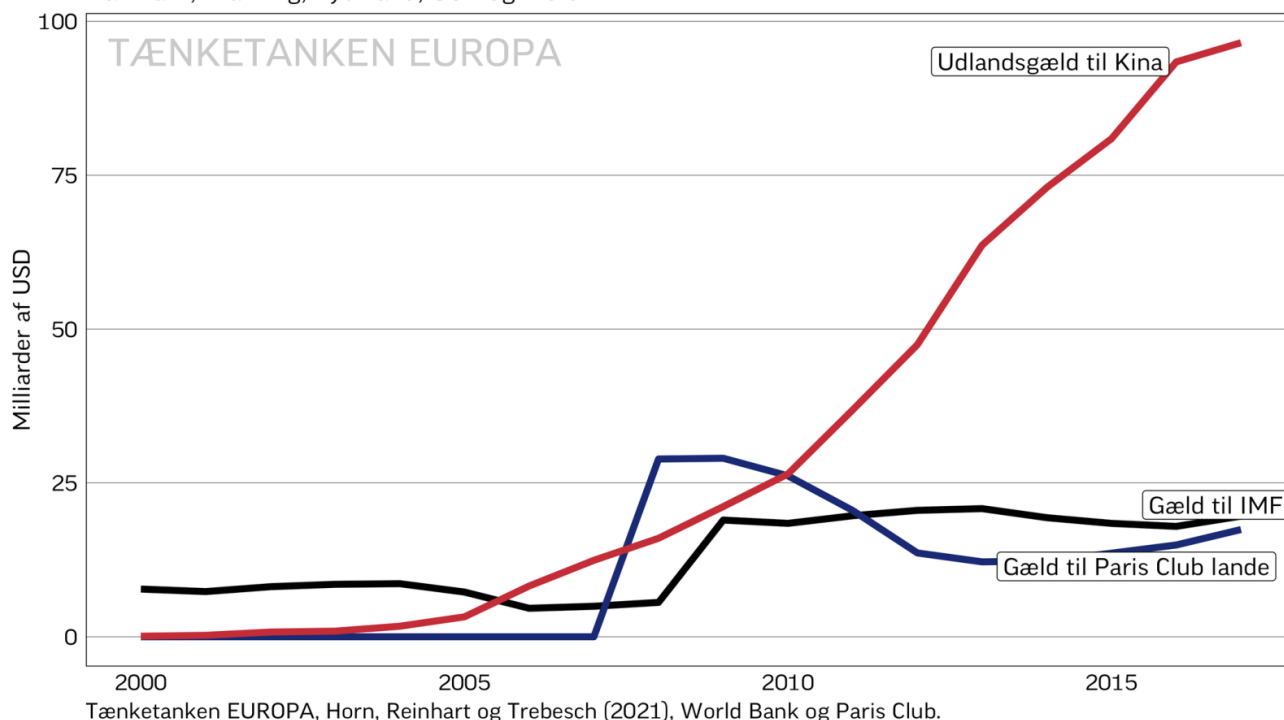
Flere af de forgældede afrikanske lande har nu store problemer med at tilbagebetale deres gæld til Kina. Samtidig har Kina - der ikke er med i Paris-klubbens aftaler om gældslettelse - kun i meget begrænset omfang har været villige til selv at eftergive

gæld. I stedet har Kina i flere tilfælde krævet udvidet kontrol med eller ejerskab af de projekter, de har finansieret. De afrikanske lande, som er i denne situation, vil være særligt sårbare over for politisk indflydelse fra kinesisk side.

Figur 10. Afrikanske landes udlandsgæld til Kina

Afrikas gæld til Kina er steget kraftig siden 2000

Afrikanske landes gæld siden 2000 målt i milliarder af US dollars. Paris Club inkl. bl.a. lande som Danmark, Frankrig, Tyskland, USA og Indien.

Men med manglende tilbagebetalinger af lån står Kina nu i den situation, at et af dets vigtigste redskaber for fremtidig politisk indflydelse - nemlig fortsat stor og risikovillig långivning - er markant svækket. EU og andre vestlige lande burde kunne få både økonomiske og politiske gevinster fremover af denne situation.

Det er flere af de samme lande med stor gæld, der også har modtaget de største FDI fra Kina - de tre førnævnte, men også Sydafrika og DRC. Denne landefokusering skyldes, at det i vidt omfang netop er disse lande, som har en betydelig råstofproduktion, der har været en prioritet for kinesiske FDI i Afrika. Det er i hovedtræk samme landegruppe, som Kina importerer mest fra som vist i afsnittet nedenfor om samhandel.

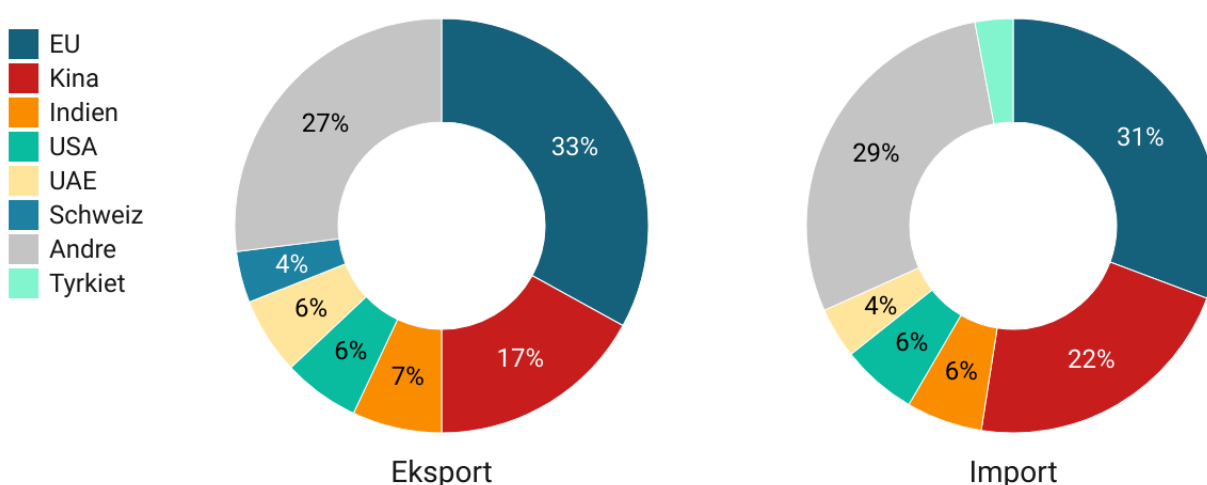
3. Afrikas samhandel internt og globalt

Afrika tegner sig kun for 2,4% af verdens samlede eksport, og de afrikanske lande har traditionelt haft ringe intern regional samhandel. I stedet har de været afhængige af samhandel med omverden, længe med en dominans af råvareeksport til de gamle kolonimagter, men senere også af handel med USA og nu med Kina. Kun 15% af den totale samhandel i Afrika skyldes intern regional samhandel – til sammenligning udgør EU's interne eksport 67% af medlemslandenes samlede eksport.

Figur 11. EU er største handelspartner foran Kina

Europa er stadig Afrikas største handelspartner

Afrikas eksport og import, 2020

Grafik: Tænk tanken EUROPA • Kilde: UNCTAD • Lavet med Datawrapper

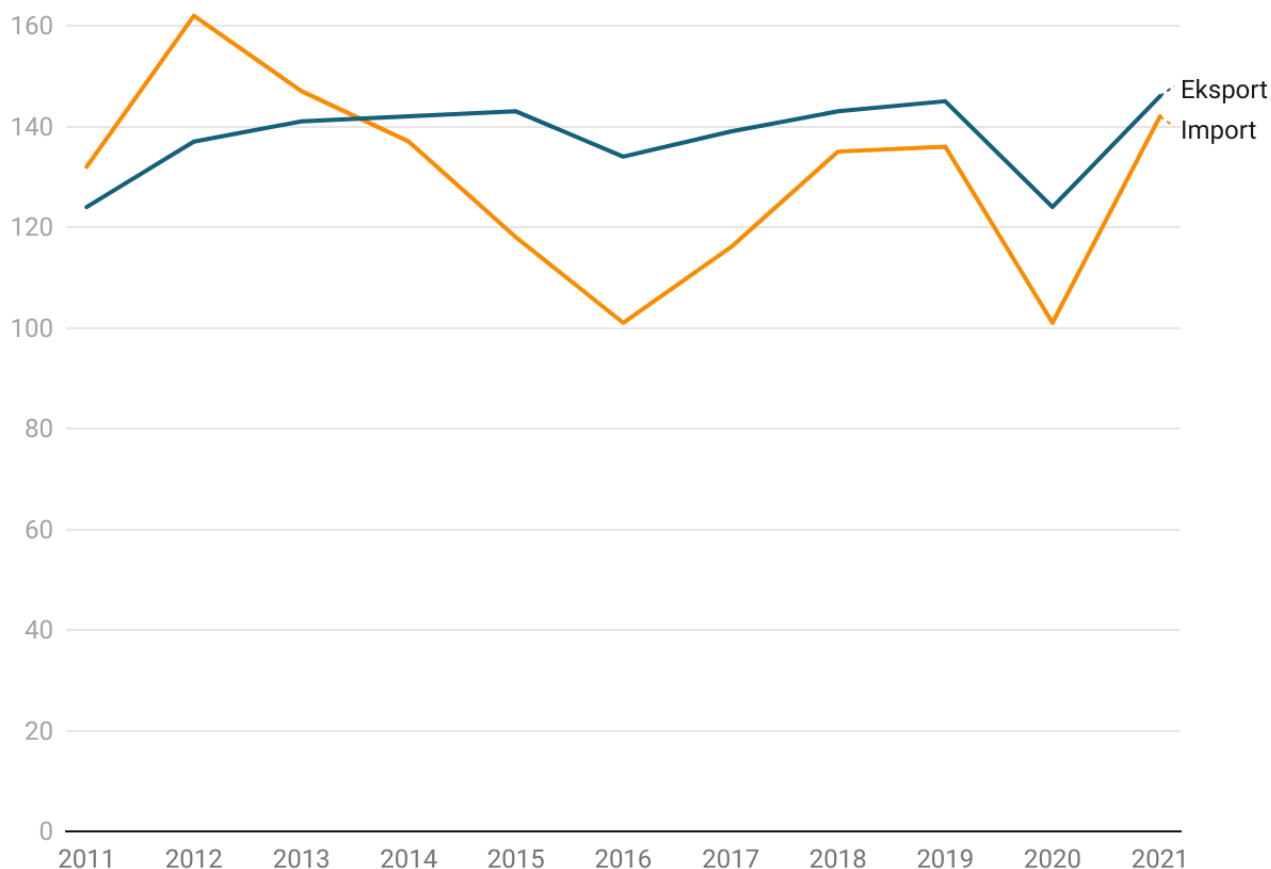
EU var i 2020 Afrikas største samhandelspartner både mht. regionens eksport og import, men med Kina på en klar andenplads og USA og Indien på en delt tredjeplads.

Samhandelen mellem EU og Afrika har imidlertid været stort uden vækst det seneste årti.

Figur 12. Stabil samhandel

Handel mellem EU og Afrika

Eksport og import fra/til EU, milliarder euro

Grafik: Tænketanken EUROPA • Kilde: Eurostat • Lavet med Datawrapper

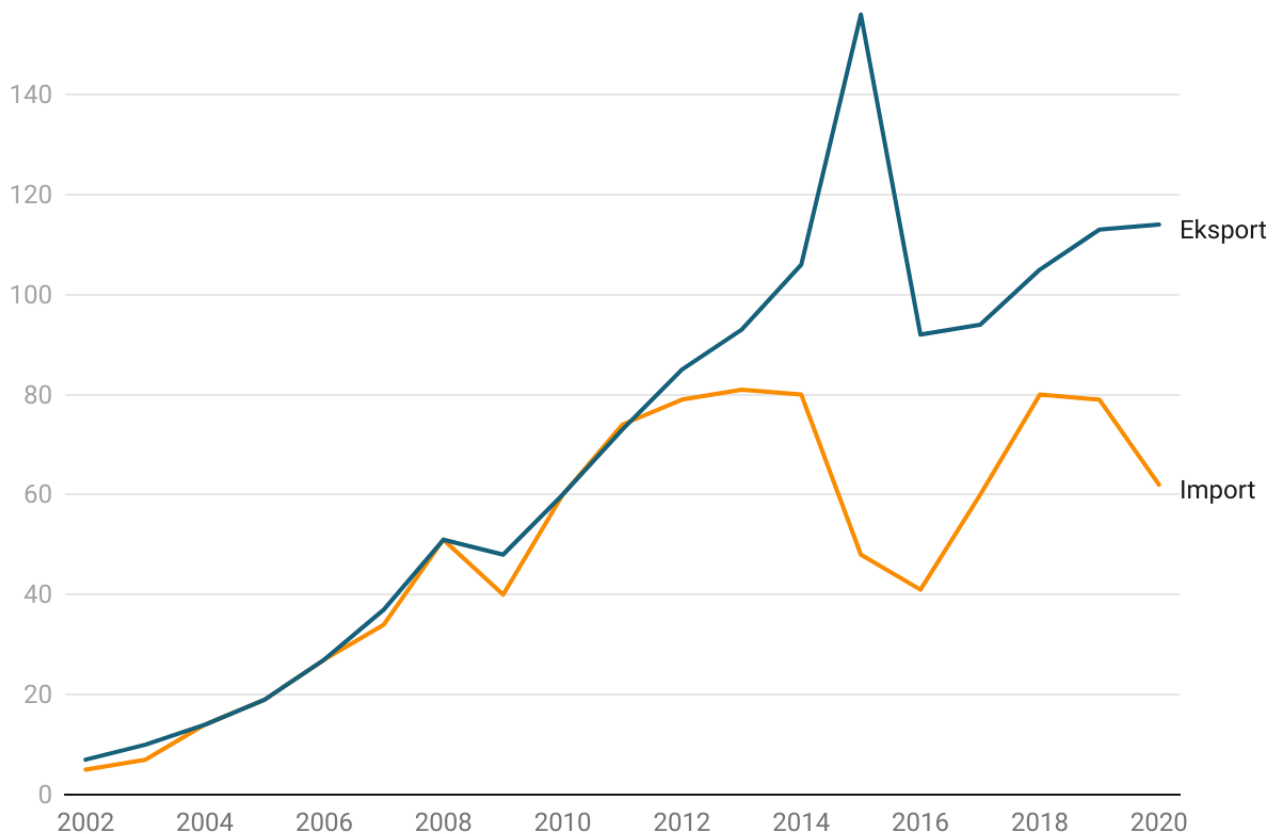
Der er heller ikke megen dynamik i typen af varer, der indgår i handelen mellem EU og Afrika. I 2021 var 68% af de varer, EU eksporterede til Afrika, forarbejdede industriprodukter, og 65% af importen til EU var råvarer, energi og fødevarer.[18](#)

Helt anderledes har Kinas samhandel med Afrika udviklet sig.

Figur 13. Kina sælger til Afrika

Handel mellem Kina og Afrika

Eksport og import fra/til Kina, milliarder dollar

Grafik: Tænkertanken EUROPA • Kilde: China Africa Research Initiative at Johns Hopkins University's • Lavet med Datawrapper

I 2021 tog samhandelen mellem Kina og Afrika endnu et tigerspring med en årlig vækst på hele 35% til samlet 254 milliarder dollar, primært som følge af massivt øget kinesisk eksport.¹⁹ Fortsætter denne udvikling, kan EU inden længe falde ned på en andenplads i samhandelen med det afrikanske kontinent.

Kina importerer især fra råvareproducerende lande som Sydafrika (33 mia. USD i 2021), Angola (21 mia. USD i 2021) og DRC (12 mia. USD i 2021).²⁰ De lande er særligt afhængige af det kinesiske marked, FDI og lån.

4. Frihandels- og samarbejdsaftaler er redskaber i konkurrencen om indflydelse

4.1 Afrika mobiliserer med AfCFTA

De senere år har afrikanske lande indgået en række regionale handels- og samarbejdsaftaler for at styrke den indbyrdes samhandel. De omfatter typisk mindre grupper af lande, og aftalerne har ofte splittet snarere end styrket den interne samhandel på kontinentet.

Nu er der med 'African Continental Free Trade Area' (AfCFTA) lagt op til en potentielt banebrydende ny frihandelsaftale for hele det afrikanske kontinent. Hele 53 af de 54 afrikanske lande (kun Etiopien står uden for) har indgået aftalen - der trådte i kraft i maj 2019 for de 24 lande, som dengang havde ratificeret aftalen, og pr. februar 2022 er aftalen i kraft for 41 afrikanske lande.

11

Med AfCFTA åbner muligheden for, at EU fremover kan indgå en frihandelsaftale med hele det afrikanske kontinent

AfCFTA er en ambitiøs aftale, der for første gang lægger op til at liberalisere frihandel internt for hele kontinentet. Selv om der ikke er tale om et afrikansk indre marked på niveau med EU's, omfatter den ikke blot reduktion af told og tekniske handelshindringer for varer, men også regler for serviceområdet, konkurrencepolitik, investeringer, intellektuelle rettigheder og digital handel. Det afgørende bliver nu at sikre en effektiv implementering, for selvom den er indgået inden for rammerne af den Afrikanske Union, er der ikke en garanti for, at unionen har de nødvendige magtbeføjelser til at sikre gennemførelsen i praksis.

Med AfCFTA åbner muligheden for, at EU fremover kan indgå en frihandelsaftale med hele det afrikanske kontinent frem for som nu med enkeltlande eller mindre grupper af lande. EU har allerede indgået hele 20 forskellige FTA'er med individuelle afrikanske lande, og hertil kommer handelsaftaler med grupper af lande, bl.a. de Mindst Udviklede Afrikanske lande, der har opnået fri adgang til EU-markedet under 'Everything but Arms'-initiativet. For øvrige lande har EU indgået Economic Partnership Agreements. En bred aftale mellem EU og den Afrikanske Union kan skabe basis for gradvist at nå frem til et mere ensartet regulatorisk system mellem EU og det afrikanske kontinent.²¹ Global Gateway-initiativet bør også kunne medvirke til et løft i den stagnerende handel mellem EU og Afrika.

Kina har frem for egentlige FTA'er - som kun er indgået med Mauritius - i stedet indgået en serie af "Memorandums of Understanding", der omtaler øget økonomisk

samarbejde generelt.

4.2 Betyder handelsaftaler noget for samhandelen med Afrika?

Samlet tyder udviklingen i samhandelstallene mellem Afrika og de vigtigste eksterne handelspartnere på, at de indgåede handelsaftaler kun i begrænset omfang har givet vækst i samhandel.

Kina har tilkæmpet sig en markant større andel af såvel eksport til som import fra Afrika, men har stort set alene anvendt meget generelt formulerede samarbejdsaftaler. Kinas øgede eksport til Afrika skyldes i højere grad mere konkurrencedygtige produkter og på importsiden et stort kinesisk behov for at importere råvarer kombineret med en strategisk indsats for at investere i produktion og import af afgørende råvarer fra en kreds af afrikanske lande

Dette udelukker ikke, at en fremtidig aftale mellem EU og Afrika kan have en vis betydning, især for afrikansk eksport til EU, og formentlig i mindre grad for EU's eksport til afrikanske lande. Det helt afgørende for EU's - og andre vestlige landes vilje til øget samhandel med de afrikanske lande - er, at der kan skabes en større motivation hos private vestlige firmaer til at udnytte investerings- og samhandelsmulighederne med de afrikanske lande. Denne motivation kan være begrænset, da EU's og andre vestlige landes firmaer ofte ser mange afrikanske lande som uigennemsigtige og risikable steder at investere i.

I tilknytning til EU-Afrika topmødet i februar 2022 var der etableret et Business Forum. I slutterklæringen derfra indgik følgende tekst vedrørende nødvendigheden af at forbedre forretningsvilkårene i de afrikanske lande samt et perspektiv om en samlet FTA mellem EU og Afrika²² :

11

Promoting a healthy and stable business environment favourable to private sector investment is crucial. Inter alia, this would encompass a vigorous pursuit of work-based professional training and bi-regional partnerships to that end. Promote the integration of EU and African value chains by addressing non-tariff barriers and modernising the frameworks governing EU-African trade, taking into account the Pan-African Investment Code and the AfCFTA, with the ultimate goal of transitioning to a continent-to-continent free trade agreement

EU-virksomhedernes situation og arbejdsform er helt anderledes end, det der gælder for Kinas ofte statsligt styrede og støttede virksomheder, som kan handle mere langsigtet og er mere risikovillige bl.a. for dermed at opnå politiske gevinster. Endvidere kan kinesiske virksomheder investere og handle med meget begrænsede hensyn til menneskerettigheder, demokrati eller bæredygtighed. Kinas afhængighed af råstoffer udefra kombineret med en strategisk interesse i at kontrollere en række sjældne, men centrale råstoffer for fremtidens produktion har betydet en vilje til at gå langt, særligt i samarbejdet med de afrikanske lande, der har disse råstoffer.

5: Har øget samhandel, FDI og lån givet Kina mere politisk indflydelse i Afrika?

Som ny stormagt har Kina med en mere offensiv udenrigspolitik over det seneste årti ønsket at opnå mere indflydelse, økonomisk og politisk, i de afrikanske lande. Det er lykkedes et godt stykke af vejen, og især har Kina tilkæmpet sig en stærk position i en række udvalgte - ofte råvareproducerende - lande på det afrikanske kontinent.

I sin udenrigspolitiske offensiv over for de afrikanske lande har Kina slået på, at de afrikanske lande finder en partner i Kina, der ikke har en kolonial baggrund, men et land som selv er kommet ud af fattigdom på ganske få år, og derfor har en udviklingsmodel, der virker - også for det afrikanske kontinent. Endvidere har Kina meget bevidst anvendt en anden tilgang end Vesten i samarbejde med de afrikanske lande ved ikke at stille en lang række krav i samarbejdet om antikorrruption,

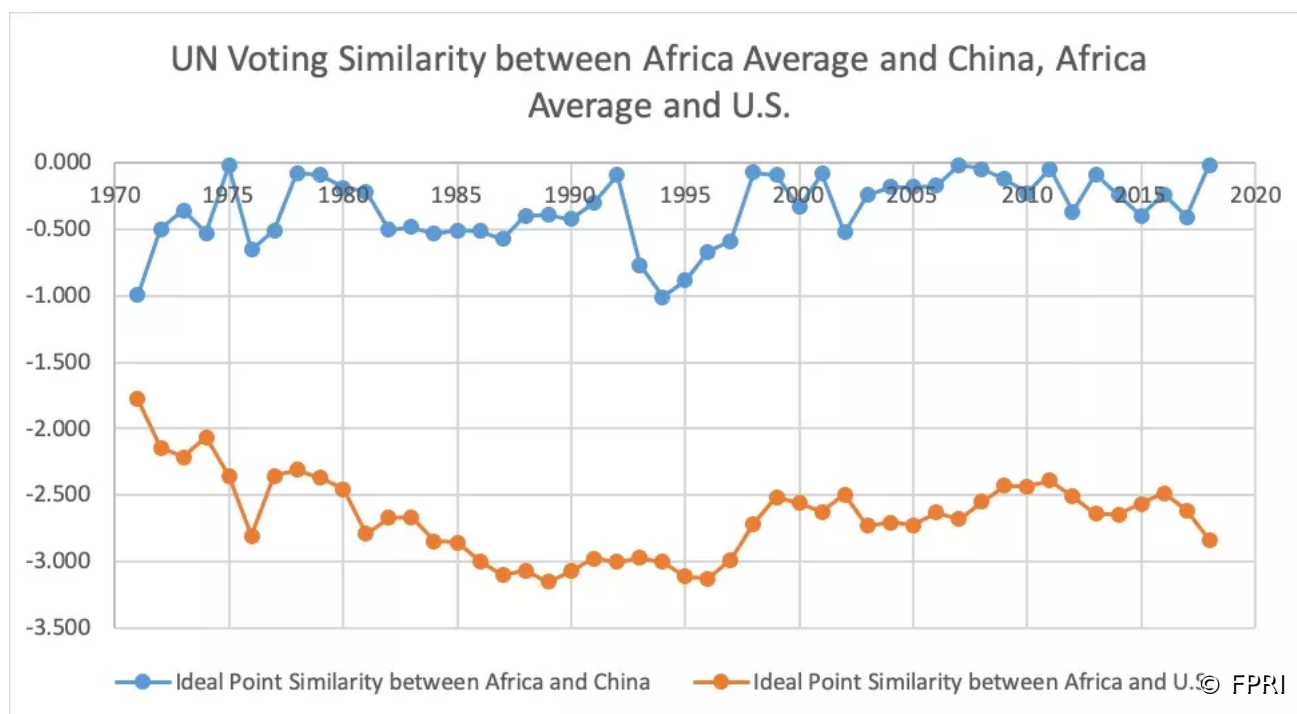
arbejdstager- og andre menneskerettigheder, demokrati samt bæredygtighed økonomisk og klimamæssigt.

Over for det står de vestlige lande med et image, der stadig er præget af fortidens kolonipolitik og med en politik, hvor der i stigende grad stilles en række krav om interne værdipolitiske ændringer i de afrikanske lande som betingelser for både bistand, investeringer, lån og samhandel.

11 I sin udenrigspolitiske offensiv over for de afrikanske lande har Kina slået på, at de afrikanske lande finder en partner i Kina, der ikke har en kolonial baggrund, men et land som selv er kommet ud af fattigdom på ganske få år, og derfor har en udviklingsmodel, der virker - også for det afrikanske kontinent.

Den stærke kinesiske politiske indflydelse i Afrika kan bl.a. dokumenteres med graden af lighed i stemmeadfærd i FN-regi. Figuren herunder viser ligheden mellem de afrikanske landes stemmeafgivning i FN og henholdsvis Kinas og USA's stemmeafgivning (hvor EU i disse afstemninger ligger ret tæt på USA).

Figur 14. Stemmелighed i FN

Det er helt markant, at de afrikanske landes stemmeafgivning ligger langt tættere på Kinas end Vestens. En væsentlig grund er det overordnede interesse- og værdifællesskab, der findes mellem verdens udviklingslande, som Kina fortsat ser sig selv som en del af.

Modsat står de vestlige lande med deres ofte formynderiske krav om demokrati, respekt for menneskerettigheder, retsstat, korruptionsbekæmpelse og nu klima og bæredygtighed som betingelse for samarbejde og bistand. Sådanne krav er sjældent velkomne i mange afrikanske lande.

Der er også en udbredt skepsis i de afrikanske lande over for de gamle kolonimagter, som – berettiget eller ej - ofte får skylden og kritiseres for mange af de problemer, afrikanske lande nu kæmper med. Hertil kommer, at mange afrikanske lande føler sig svigtet af løfter om øget bistand fra vestlige lande, der mange gange reelt ikke er opfyldt. I disse år falder det sammen med krav om, at de afrikanske lande skal bidrage med store klimainvesteringer uden selv at have bidraget væsentligt til klimakrisen.

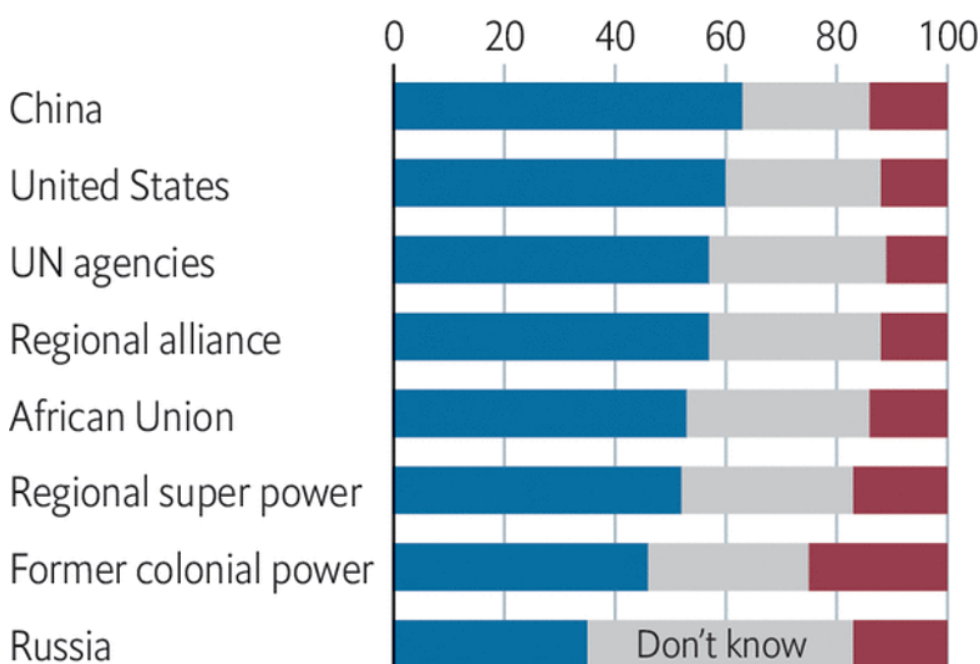
Dette betyder, at store dele af befolkningen i afrikanske lande har et mere positivt syn på Kina end på de gamle kolonilande, som vist i figuren nedenfor.

Figur 15. Kina vinder popularitetskonkurrencen²³

Popularity contest

Africa*, "What do you think about the economic and political influence of countries/organisations on your country?", 2019-21, % responding

■ Somewhat/very positive ■ Somewhat/very negative

Source: Afrobarometer

*34 countries surveyed

The Economist

Der er dog også helt kontante grunde til, at afrikanske lande støtter Kina ved afstemninger i FN, idet der er en række eksempler på, at Kina yder lån og FDI betinget af politisk støtte i FN, fx i afstemninger om Taiwan eller menneskerettigheder i Kina.[24](#)

Kinas ambassader i Afrika er også meget aktive over for de lokale medier med oplysninger om positive udviklingstendenser i Kina og tilbagevisning af eventuel kritik samt programmer for "efteruddannelse" af afrikanske journalister på kurser i Kina. Kinesiske TV-stationer er ligeledes tilgængelige i Afrika, men kan dog ikke konkurrere med franske eller britiske kanaler.[25](#)

Disse grundlæggende forskelle i værdier og interesser mellem EU/USA og de afrikanske lande vil givet bestå i årtier frem. De vil også betyde, at man i globale

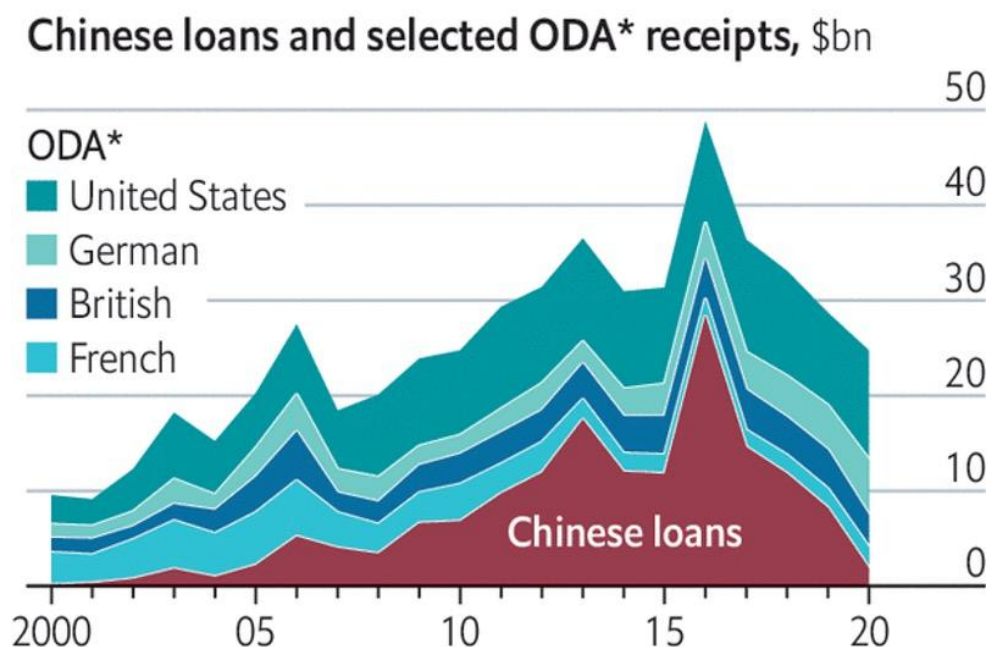
kriser og udfordringer som coronakrisen, klimaforandringer og senest Ukrainekrigen ikke kan forvente, at de afrikanske lande bare vil støtte den retning, Vesten udstikker.

I Ukrainekrigen har der været ringe afrikansk opbakning til EU's og USA's massive støtte til Ukraine. De afrikanske lande har i højere grad fulgt den kinesiske forsigtige eller skeptiske linje og føler, at de betaler en stor del af prisen ved følger i form af knaphed og prisstigninger på energi og fødevarer.

Kina har med sine betydelige og målrettede investeringer i udvalgte afrikanske lande haft succes med at få adgang til afgørende forsyninger af strategiske råvarer samt kontrol over strategisk infrastruktur, fx havne, lufthavne eller jernbaner. Det er særligt den form for kinesisk indflydelse, der bekymrer EU – og som har resulteret i, at EU nu svarer igen med sit Global Gateway-initiativ, USA med sit "Prosper Africa" initiativ samt G7-programmet - alle tiltag, der skal danne modvægt til Kinas BRI-aktiviteter i Afrika.

Vestlige lande står imidlertid stærkt over for Kina mht. at levere økonomisk bistand især efter, at Kina nu - bl.a. pga. egne økonomiske problemer - reducerer deres långivning til Afrika dramatisk som vist herunder.

Figur 16. Lån og bistand til Afrika²⁶

Sammenfatning

De vestlige lande må givet leve med, at de generelt er svækket i deres indflydelse i de afrikanske lande pga. den koloniale fortid, samt at de som udviklede industrilande står i en anden situation og med andre interesser end mange af de afrikanske udviklingslande.

Kina er en ny og varig aktør på det afrikanske kontinent, som fremover vil være en mulig supplerende - og i enkelte tilfælde alternativ - samarbejdspartner for de afrikanske lande.

Kina har imidlertid også sine problemer med den aggressive politik over for en række lande, og de vestlige lande har grundlæggende en stærk økonomisk position i Kina.

Hvordan bevarer de vestlige lande - og det vil sige primært EU og USA - så bedst deres indflydelse i Afrika? Her er nogle mulige veje:

- Vestlige lande bør ikke kritisere Kina for alle deres aktiviteter i Afrika - en række af infrastrukturinvesteringerne er nyttige for vækst og beskæftigelse fremover. I konsekvens heraf bør man heller ikke stille afrikanske lande i en situation, hvor de skal vælge mellem enten at samarbejde med Kina eller med vestlige lande/organisationer.
- Vestlige lande bør være forsigtige med at stille serier af detaljerede og til tider skiftende krav om ændrede styreformer som betingelse for bistand, lån eller kommercielt samarbejde. De vestlige lande kan ikke give køb på deres normer og værdier i samarbejdet med de afrikanske lande, men der kan være behov for at vurdere, hvor hurtigt og langt man skal gå mht. at stille vidtgående krav om demokrati, menneskerettigheder og bæredygtighed over for lande, der står i en meget anderledes virkelighed.
- Vestlige lande bør være mere opmærksomme på de kinesiske forsøg på at kontrollere strategisk vigtige råstofleverancer fra udvalgte afrikanske lande. Her må der sikres, at der gives konkurrerende tilbud til disse lande/projekter.
- Vestlige lande bør give bedst mulig adgang til deres markeder for afrikanske produkter og ved handelsaftaler med det samlede afrikanske kontinent bidrage dels til øget økonomisk integration i Afrika og dels til øget og mere diversificeret samhandel.
- Vestlige lande bør være mere aktive mht. at opbygge forsyningskæder med en række afrikanske lande til afløsning eller erstatning for forsyninger fra Kina.
- Vestlige lande bør vise de afrikanske lande de risici, de løber ved de mange fejlslagne kinesiske projekter samt ved en overdreven gældsætning til kinesiske

långivere, og prøve at presse Kina til at yde deres del af nødvendige gældsletter i Afrika.

- Vestlige lande bør undgå blot at love økonomisk bistand til Afrika for så senere ikke at levere på tilsagnene. Der er især nu behov for, at de nye programmer i EU og USA for samarbejde med Afrika hurtigt bliver implementeret, så der kan vises konkrete resultater.

Hverken de vestlige lande eller Afrika selv vil have interesse i, at det bliver lande som Kina, Rusland eller mellemøstlige oliestater, der bliver de fremtidige dominerende investorer i de afrikanske lande. Sker det, er demokratiet, menneskerettigheder og bæredygtighed for alvor truet i Afrika.

1www.ft.com/content/e9000149-f344-4d6f-9b53-586b8f49ca17

2www.ft.com/content/e9000149-f344-4d6f-9b53-586b8f49ca17

3Læs mere om Global Gateway her: thinkeuropa.dk/oekonomi/nedtaelling-til-eu-afrika-topmoedet)

4www.consilium.europa.eu/da/press/press-releases/2022/06/28/g7-leaders-communique/

5www.economist.com/china/2022/07/07/the-g7-at-last-presents-an-alternative-to-chinas-belt-and-road-initiative

6www.usaid.gov/news-information/press-releases/jul-28-2021-usaid-advances-prosper-africa-build-together-campaign

7www.economist.com/china/2022/06/09/chinas-global-development-initiative-is-not-as-innocent-as-it-sounds)

8www.un.org/development/desa/dpad/wp-content/uploads/sites/45/WESP2022_CH3_AFR.pdf

9www.information.dk/moti/2022/07/foedevarekrisen-kan-foere-mere-isoleret-europa

10www.afdb.org/en/knowledge/publications/african-economic-outlook

11unctad.org/system/files/official-document/wir2022_en.pdf

12www.ey.com/en_zs/attractiveness/21/africa-attractiveness-report

13blogs.worldbank.org/africacan/road-recovery-sub-saharan-africa-capitalizing-transformative-opportunities-shifting-fdi

14www.ey.com/en_zs/attractiveness/21/africa-attractiveness-report

15blogs.worldbank.org/africacan/road-recovery-sub-saharan-africa-capitalizing-transformative-opportunities-shifting-fdi

16www.ft.com/content/b965d49c-820c-4e7d-b2ca-f7d2a18e1165

17www.orfonline.org/research/china-in-africa/

18ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php

19finance.yahoo.com/news/trade-between-africa-china-reached-080340458.html

20qz.com/africa/2123474/china-africa-trade-reached-an-all-time-high-in-2021/

21ecfr.eu/publication/trading-aims-the-value-of-africas-deep-integration-trade-agreement/

22ec.europa.eu/international-partnerships/system/files/aew-2022-7th-eabf-joint-business-declaration_en.pdf

23(www.economist.com/special-report/2022/05/20/the-chinese-african-relationship-is-important-to-both-sides-but-also-unbalanced

24www.economist.com/special-report/2022/05/20/the-price-of-friendship

[25www.economist.com/special-report/2022/05/20/china-meet-fourth-estate](https://www.economist.com/special-report/2022/05/20/china-meet-fourth-estate)
[26www.economist.com/special-report/2022/05/20/chinese-loans-and-investment-in-infrastructure-have-been-huge](https://www.economist.com/special-report/2022/05/20/chinese-loans-and-investment-in-infrastructure-have-been-huge)